

Rodzina w procesie wspierania zdolności i zainteresowań ucznia

Dr Sylwia Gwiazdowska-Stańczak

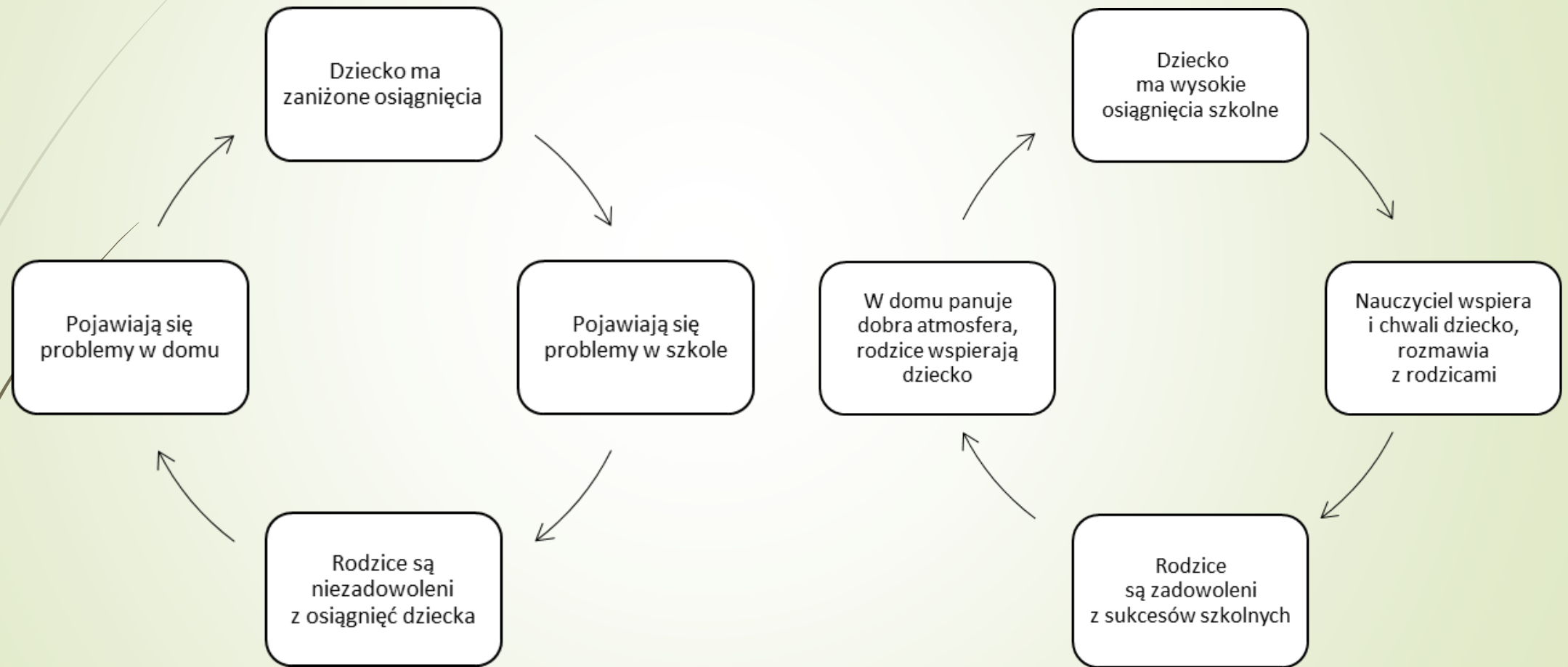
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Dlaczego rodzina jest ważna?

- Czym jest rodzina – rozumienie systemowe
- Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne kształtujące zdolności ucznia
- Kto jest ważny dla ucznia w rodzinie?
- Jakie postawy i relacje rodziców sprzyjają rozwojowi zdolności i zainteresowań a jakie je hamują?
- Dlaczego rodzeństwo jest ważne?
- Współpraca między szkołą a rodziną kluczem do sukcesu ucznia

Rodzina jako system

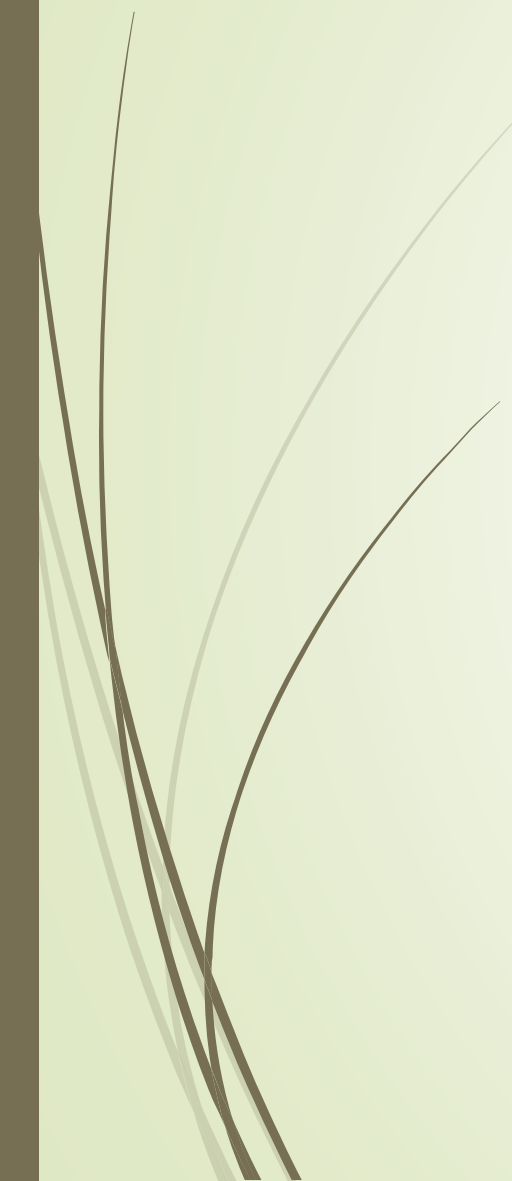

Opis slajdu 3

- Na slajdzie 3 przedstawione są dwa wykresy dotyczące błędnego koła zależności tłumaczące systemowość rodziny, pierwszy dotyczy zaniżonych osiągnięć (kiedy problemy w szkole wpływają na problemy w domu i na odwrót) a drugi sytuacji, gdy uczeń ma wysokie osiągnięcia co przekłada się na dobre relacje w rodzinie

Co ma wpływ na nasze zdolności i zainteresowania?

- Czynniki wewnętrzne – osobowość, motywacja, inteligencja, zaangażowanie, twórczość, geny, predyspozycje,
  - Czynniki zewnętrzne – rodzina, szkoła, rówieśnicy, społeczeństwo
-

Kto jest ważny w rodzinie w procesie wspierania zdolności i zainteresowań

- Kto jest dla nas inspiracją?
- Kto nas nauczył... (rysować, lepić z plasteliny, jeździć na rowerze, śpiewać)
- Kto jest naszym autorytetem?
- Kto spędza z nami najwięcej wolnego czasu?
- Kto się z nami najczęściej bawi?
- Kogo naśladuję?
- Kim chcę być w przyszłości (chcę być jak dziadek...)

Relacje w rodzinie a wspieranie zdolności i zainteresowań ucznia

- **Komunikacja** – jeden z najważniejszych elementów poprawnie funkcjonującej rodziny, otwarta rozmowa, wymiana myśli
- **Tożsamość rodzinna** – tradycje rodzinne, obchodzenie wspólnych świąt i uroczystości
- **Autonomia-kontrola** – poziom swobody i kontroli rodzicielskich musi być stosowny do wieku dziecka
- **Spójność** – równowaga, granice w rodzinie

Postawy rodzicielskie a wspieranie zdolności i zainteresowań ucznia

- **Akceptacja–odrzućenie** – okazywanie miłości i szacunku
- **Nadmierne wymaganie/a** – postawa blokująca osiągnięcia, zbyt wygórowane oczekiwania wobec dziecka
- **Nadmierne ochranianie** – ograniczanie samodzielności, „rozpieszczanie” dziecka
- **Autonomia** – poszanowanie prywatności dziecka stosowne do wieku
- **Niekonsekwencja** – jedna z najbardziej destrukcyjnych postaw rodzica, dziecko nie wie, jakiej reakcji może się spodziewać

Jakie relacje i postawy okazują się kluczowe – badania własne

- Postawa nadmiernego wymagania rodziców negatywnie wiąże się z osiągnięciami szkolnymi uczniów
- Dla dziewcząt z wysokimi osiągnięciami bardzo ważna jest akceptacja matki
- Nastolatkom słabiej ocenili komunikację w rodzinie niż to zakładano
- Mężczyźni ocenili wyżej komunikację z ojcem niż kobiety
- Młodzież jest zadowolona z poziomu autonomii w rodzinie, jednocześnie będąc niezadowolona z poziomu kontroli matki i ojca
- Młodzież z wysokimi osiągnięciami postrzega rodziców jako mniej niekonsekwentnych i ochraniających niż grupa porównawcza

Profil relacji w rodzinie postrzeganej przez dziewczęta

Wynik standaryzowany	STEN	MOJA RODZINA				MOJA MATKA			MÓJ OJCIEC		
		wyniki surowe				wyniki surowe			wyniki surowe		
		K	S	A-K	T	K	S	A-K	K	S	A-K
BARDZO WYSOKIE	10	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
						39	39	39	39	39	39
						38	38	38	38	38	38
								37		37	37
								36		36	36
								35		35	35
								34		34	34
		39	39	39	39	38	37	37	37	35	37
						37	36	32	36	34	32
									35		
WYSOKIE	8	38	38	38	38	36	35	31	34	33	31
			37	37	37	35	34	29	33	32	30
				36		34					
		37	36	35	36	33	33	29	32	31	29
		36	35	34	35	32		28	31		28
		35	34		34				30		
	7	34	33	32	33	31	31	27		30	27
		33	32	31	32	30	30	26	29	29	26
		32	31	30	31	29	29	25		28	25
		31	30	29	30	28	28	24	27	26	24
		30	29	28	29	27	27	23	26	25	23
ŚREDNIE	6	29	28	27	28	27			25		23
			27								
		27	26	26	27	26	26	22	24	24	22
		26	25	25	26	25	25	21	23	23	21
		25	24	24	25						
				23							
	4	24	23	22	24	24	24	20	22	22	20
		23	22	21	23	23	23	19	21	21	19
		22	21	20	22				20	20	
		21									
NISKIE	3	20	20	19	21	22	22	17	19	19	18
		19	19	18	20	21	21		18	18	17
		18	18	17	19	20	20				
		17	17	16	17-18	17-19	17-19	15	17	17	15
		16	16	15	16	16	16	15	16	16	14
		15	15	14	15	15	15	14	15	15	13
		14	14	13	14	14	14	13	14	14	12
		13	13	12	13	13	13	12	13	13	11
		11-12	11-12	11	11-12	11-12	11-12	11	11-12	11-12	11
		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
BARDZO NISKIE	1	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9

Legenda:

- Dziewczęta z wysokimi osiągnięciami wyróżnione ze względu na wynik w teście gimnazjalnym
- Dziewczęta z wysokimi osiągnięciami wyróżnione ze względu na średnią ocen
- Dziewczęta z grupy porównawczej

Opis wykresu 1

Pierwszy profil ukazany na wykresie 1, przedstawia postrzeganie relacji rodzinnych przez dziewczęta w rodzinie jako całości oraz oddzielnie matki i ojca. Na wykresie przedstawiono profile rodzin dla trzech grup – dziewcząt z wysokim wynikiem w teście gimnazjalnym, wysoką średnią ocen oraz grupy porównawczej. Profil rodziny jako całości jest zrównoważony i prawie wszystkie wyniki mieszczą się w granicach średnich, pomiędzy 5 a 6 stenem dla wszystkich trzech grup. Wyjątkiem jest wymiar Autonomia-Kontrola w grupie dziewcząt z wysoką średnią ocen, co jednak należy zauważyć, jest to sten 7 w dolnej granicy. Grupy dziewcząt z wysokim wynikiem w teście gimnazjalnym i grupy porównawczej nie różnią się istotnie w postrzeganiu relacji z rodziną jako całości, potwierdzają to także analizy statystyczne testów różnic (Gwiazdowska-Stańczak, 2016). Grupa dziewcząt z wysoką średnią ocen różni się istotnie od grupy porównawczej, na wykresie widać, iż średnia ich wyników jest wyższa. Co ważne, profil rodziny jako całości znacząco różni się od oceny matki i ojca oddzielnie.

Na uwagę zasługują profile postrzegania matki i ojca. Tu zdecydowanie uwidoczniły się znaczne odchylenia od norm podręcznikowych. Co ważne, wykresy przedstawiające relacje z matką i ojcem są do siebie zbliżone, co również potwierdzają analizy statystyczne korelacyjne (Gwiazdowska-Stańczak, 2016). Korelacje pomiędzy wynikami postrzegania relacji rodzinnych u matki i ojca są istotne statystycznie i osiągają poziom średni. Można zatem powiedzieć, że dziewczęta podobnie widzą swoje relacje z obydwójgiem rodziców.

Wymiar komunikacja zarówno z matką jak i z ojcem we wszystkich grupach osiągnął wynik średni w granicy 5-6 stena, pomiędzy grupami z wysokimi osiągnięciami a grupą porównawczą nie ma istotnych różnic w tym zakresie. Na tej podstawie można przypuszczać, iż dziewczęta są w równym stopniu zadowolone z jakości komunikacji z obydwójgiem rodziców.

Spójność w oddziaływaniach matki i ojca jest widziana w grupie porównawczej na poziomie średnim 6 stan u matki, 5 sten u ojca, natomiast w grupach z wysokimi osiągnięciami pojawiły się istotne różnice. W grupie wyodrębnionej ze względu na średnią ocen spójność z obydwójgiem rodziców jest istotnie wyższa niż w grupie porównawczej, osiąga ona 7 sten. W przypadku grupy wyodrębnionej ze względu na wynik w teście gimnazjalnym istotna różnica dotyczy widzianej większej spójności u ojca niż w grupie porównawczej. Spójność w oddziaływaniach rodziców jest niezwykle ważna, ponieważ wysoki wynik w tym wymiarze świadczy o tym, iż dziecko czuje się kochane, obdarzone zaufaniem, życzliwością i zrozumieniem (Plopa, 2011). To oznacza, iż dziewczęta z wysokimi osiągnięciami mają poczucie, że ich rodzice tworzą w domu atmosferę kochającą i wspierającą oraz posiadają prawidłowe relacje emocjonalne z obydwójgiem rodziców.

Ostatni wymiar przedstawiony na profilu oznacza Autonomię-Kontrolę. Zarówno w przypadku matki jak i ojca wyniki są zaskakująco niskie i oscylują pomiędzy 1 a 2 stenem w grupach z wysokimi osiągnięciami i 2-3 sten w grupie porównawczej. Jak widać na profilu, co też potwierdzają analizy statystyczne w grupach z wysokimi osiągnięciami, wyniki w tym wymiarze są istotnie niższe niż w grupie porównawczej. Oznacza to, iż dziewczęta czują się nadmiernie kontrolowane. Dziecko czuje, iż rodzic ogranicza jego prywatność i wymaga posłuszeństwa. Wynik ten można wytłumaczyć specyficznym okresem rozwojowym, w jakim znajdowały się osoby badane. Dziewczęta w okresie dorastania pragną całkowitej swobody w swoim działaniu, natomiast nie będąc jeszcze pełnoletnie stoją przed wieloma zagrożeniami, przed którymi rodzice chcą je ustrzec. Wynik ten odnosi się do relacji rodzic- nastolatek, w której ciężko jest obiektywnie ocenić odpowiednie granice – zwłaszcza że w badaniach ocena leżała po stronie nastolatki. Dziewczęta czują się więc nadmiernie kontrolowane, ale biorąc pod uwagę wysoki wynik w spójności oraz wynik średni w autonomii-kontroli w ocenie rodziny jako całości, można przypuszczać, iż ograniczona swoboda dotyczy tych obszarów, które nie blokują ich aspiracji intelektualnych ani nie naruszają poczucia, że rodzice obdarzają je miłością i szacunkiem.

Profil relacji w rodzinie postrzeganej przez chłopców

Wyniki standaryzowane	STEN	MOJA RODZINA				MOJA MATKA			MÓJ OJCIEC		
		wyniki surowe				wyniki surowe			wyniki surowe		
		K	S	A-K	T	K	S	A-K	K	S	A-K
BARDZO WYSOKIE	10	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
						39	39	39	39	39	39
							38	38	38	38	38
								37		37	37
								36		36	36
	9							35			35
								34			34
		39	39	39	39	38	37	33	37	35	33
						37	36	32	36	34	32
						36	35	31	35		
WYSOKIE	8	38	38	38	38	35	34	30	34	33	31
			37		37	34	33	29	33	32	30
				36							
	7	37	36	35	36	33	32	28	32	31	29
		36	35	34	35	32	31	27	31	30	28
		35	34	33	34						
		34									
	6	33	33	31	33	30	30	26	29	29	27
		32	32	30	32	29	29	25	28	28	26
		31	30	29	31	28	28		27	27	
ŚREDNIE	5	30	29	28	30	28	27	24	27	26	25
		29	28	27	29	27	26	23	26	25	24
		28	27	26	28	26		22	25		23
	4	27	26	25	27	25	25	21	24	24	22
		26	25	24	26	24	24	20	23	23	21
		25	24	23	25						
	3	24	23	22	24	23	23		22	22	20
		23	22	21	23	22	22	19	21	21	19
		22	21	20	22	21	21		20	20	
BARDZO NISKIE	2	21									
		20	20	19	21	20	20	17	19	19	18
		19	19	18	20	19	19	16	18	18	17
	1	18	18	17	18-19	18					
		17	17	16	17	17	17-18		17	17	16
		16	16	15	16	16	16	15	16	16	15
		15	15	14	15	15	15	14	15	15	14
		14	14	13	14	14	14	13	14	14	13
		13	13	12	13	13	13	12	13	13	12
		11-12	11-12	11	11-12	11-12	11-12	11	11-12	11-12	11
		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
		8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9	8-9

Legenda:

- Chłopcy z wysokimi osiągnięciami wyodrębnione ze względu na wynik w teście gimnazjalnym
- Chłopcy z wysokimi osiągnięciami wyodrębnione ze względu na średnią ocen
- Chłopcy z grupy porównawczej

Opis wykresu 2

Kolejny profil analogiczny do poprzedniego przedstawia postrzegane przez chłopców relacje w rodzinie jako całości, relacje z matką oraz ojcem oddzielnie. Zaprezentowano trzy grupy – chłopców z wysokim wynikiem w teście gimnazjalnym, z wysoką średnią ocen oraz grupę porównawczą. Porównując profile dziewcząt i chłopców można zauważyć podobne tendencje. To oznacza, że młodzież z wysokimi osiągnięciami podobnie postrzega relacje rodzinne bez względu na płeć. Istotne różnice pojawiły się jedynie w grupach wyodrębnionych ze względu na wynik w teście gimnazjalnym. Mężczyźni istotnie wyżej ocenili tożsamość rodzinną, komunikację i spójność z ojcem. W przypadku grup z wysoką średnią ocen nie ma istotnych różnic pomiędzy dziewczętami i chłopcami w postrzeganiu relacji rodzinnych (potwierdzają to analizy statystyczne). Należy pamiętać, iż dla obydwu płci opracowane są oddzielne normy stenowe, stąd nie jest możliwe porównanie na podstawie wykresów.

Profil rodziny jako całości jest zrównoważony i nie widać na nim znaczących odchyłeń od normy. Takie wymiary jak Komunikacja, Spójność i Tożsamość we wszystkich trzech grupach uplasowały się na 6 stenie, natomiast wymiar Autonomia-Kontrola w dolnej granicy 7 stena. Analizy statystyczne potwierdzają brak istotnych różnic w grupie wyodrębnionej ze względu na wynik w teście gimnazjalnym, a w grupie średniej ocen odnotowano istotnie niższą Spójność niż w grupie porównawczej, ale w odniesieniu do norm jest to ten sam sten. Taki profil wyników oznacza, że młodzi mężczyźni są zadowoleni z relacji panujących w rodzinie, wyróżniając przy tym odpowiedni w ich oczach poziom kontroli rodzicielskiej. Są zadowoleni z akceptacji i tolerancji swoich rodziców. Co ciekawe, wynik ten znacząco odbiega od oceny matki i ojca oddzielnie (podobnie jak miało to miejsce w przypadku dziewcząt). Wykresy postrzegania przez chłopców relacji z matką i ojcem są do siebie zbliżone. Potwierdzają to analizy korelacyjne. Współczynniki korelacji wahają się od 0,44 do 0,68; $p < 0,001$. Oznacza to, że mężczyźni z wysokimi osiągnięciami szkolnymi podobnie oceniają swoje relacje z matką jak i z ojcem. Oceniają oni wysoko komunikację i spójność, natomiast bardzo nisko autonomię-kontrolę (Gwiazdowska-Stańczak, 2016).

Matka oceniona została bardzo podobnie przez uczniów z wysokimi osiągnięciami szkolnymi i grupę porównawczą (brak istotnych różnic). Młodzi mężczyźni są zadowoleni z komunikacji ze swoją matką (7 sten), oznacza to, iż postrzegają ją jako osobę godną zaufania, otwartą i rozwiązującą spory na zasadach kompromisu. Spójność we wszystkich grupach chłopców oceniona została w górnej granicy 7 stena. Może to świadczyć o tym, iż w ich oczach matka jawi się jako osoba kochająca i życzliwa. Łączy ich silna więź emocjonalna. Co ciekawe te dwa wyniki, jak i wynik autonomii-kontroli z rodziny jako całości w żaden sposób nie koresponduje z oceną autonomii-kontroli u matki. Sytuacja ta jest analogiczna jak w przypadku grupy dziewcząt (Profil 1). Sten 2 i 3 świadczy o tym, iż młodzi nastolatki nie są zadowoleni z poziomu swobody i czują się zbyt kontrolowani przez matkę. W tym miejscu należy znów pochylić się nad ich wiekiem rozwojowym, wydaje się bowiem, że nastolatki na tym etapie życia i edukacji będą niezadowolone z ingerencji swoich matek w ich sprawy osobiste.

W przypadku oceniania przez chłopców relacji z ojcem również komunikacja i spójność we wszystkich grupach została oceniona pozytywnie na 6-7 sten. W zakresie tych dwóch wymiarów nie ma istotnych różnic. Istnieją istotne różnice pomiędzy postrzeganiem autonomii-kontroli ze strony ojca, grupa z wysokimi osiągnięciami wyodrębniona ze względu na średnią ocenila ją niżej, stąd dopiero 1 sten, grupa porównawcza 2 sten. Analogicznie jak w przypadku relacji z matką chłopcy są zadowoleni z poziomu komunikacji ze swoim ojcem, mogą z nim otwarcie i szczerze rozmawiać, mają poczucie bezpieczeństwa. Czują, że ojciec obdarza ich bezwarunkową miłością i szacunkiem, daje wsparcie, mają bliskie relacje. Wyjątkiem jest jedynie duże niezadowolenie z poziomu swobody, jaką otrzymują, jest to jednak zapewne związane ze specyfiką wieku rozwojowego, w jakim się obecnie znajdują.

Profil postaw rodzicielskich matki i ojca postrzeganej przez dziewczęta

Wyniki standaryzowane	STEN	MOJA MATKA					MÓJ OJCIEC				
		wyniki surowe					wyniki surowe				
		A-O	WY	AUT	NIE	OCH	A-O	WY	AUT	NIE	OCH
BARDZO WYSOKIE	10	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
					44 42-43			44		44	44
	9	44	44	44	41	44	44	43	44	43	43
			43		40			42	43	42	42
WYSOKIE	8		41-42		38-39			41		41	
		43	40	43	37	43	43	40	42	40	41
			39		36	42		39	41	39	40
			38		35	41		38		38	39
			37		34	40				37	
			36								
	7	42	35	42	33	39	42	37	40	36	38
		41	34	41	32	38		36	39	35	37
			33	40	31	37		35	38	34	36
			32		30	36		34	37	33	35
					29			32-33	36	32	
ŚREDNIE	6	40	31	39	28	35	41	31	35	31	34
		39	30	38	27	34	40	30	34	30	33
		38	29	37	26	33	39	29	33	29	32
		37	28	36	25	32	38	28	32	28	31
		36	27	35	24	31	37	27	31	27	30
		35	26	34	23	30	36	26	30	26	29
	5	34	25	33	22	29	35	25	29	25	27
		33	24	32	21	28	34	24	28	24	26
		32	23								
		31									
NISKIE	4	30	21	32	20	27	33	23	26	20	23
		29	20	31	19	26	32	22	25	19	22
		28	19	30	18	25	31	21	24	18	21
		27	18	29	17	24	30	20	23	17	20
			18		16		29		21-22		
	3	26	17	28	15	23	28	19	20	16	19
		25	16	27	14	22	27	18	19	15	18
		24	15	26	13	21	26	17	18	14	17
		23	14		12	20	25	16	17	13	16
		22							16		15
BARDZO NISKIE	2	21	13	25	11	19	24	15	15	12	14
		20	12	24	10	18	23	14	14	11	13
		19	11	23		17	22	13	13		12
		18	10	22		16	21		12		
		17					20				
	1	16	9	21	9	15	19	12	11	10	11
		15		20		14	18	11	10	9	10
		14		19		13	17	10	9		9
		13		18		12	16	9			
		12		15-17		10-11	13-15				
		9-11		9-14		9	9-12				

Legenda:

- Dziewczęta z wysokimi osiągnięciami wyodrębnione ze względu na wynik w teście gimnazjalnym
- Dziewczęta z wysokimi osiągnięciami wyodrębnione ze względu na średnią ocen
- Dziewczęta z grupy porównawczej

Opis wykresu 3

Profil zaprezentowany na wykresie numer 3 przedstawia postrzegane przez dziewczęta postawy matki i ojca. Profile postaw rodzicielskich są w porównaniu do profili relacji rodzinnych bardziej zrównoważone. Może się to wiązać z tym, iż postawy są względnie stałe i zakorzenione w osobowości, natomiast relacje w rodzinie wiążą się z określonym czasem, zadaniami i strategiami, przed jakimi stoi rodzina (Plopa, 2011). Profile postrzegania matki i ojca są do siebie zbliżone, jednakże analiza korelacyjna pokazuje, że są to podobieństwa w niskim (Wymaganie 0,25 - 0,26; Niekonsekwencja 0,28 - 0,39; $p < 0,01$) bądź średnim stopniu (pozostałe skale 0,36 - 0,44;). Można zatem powiedzieć, że dziewczęta widzą postawy swojej matki i ojca trochę inaczej (Gwiazdowska-Stańczak, 2016).

Postawy matki w oczach dziewcząt widziane są na zrównoważonym, średnim poziomie, wyniki oscylują pomiędzy 5-6 stenem lub górną granicą 4 stena. W obydwu grupach z wysokimi osiągnięciami a grupą porównawczą istnieją istotne różnice pomiędzy postrzeganiem trzech skal: Akceptacji-Odrzucenia, Wymagania i Niekonsekwencji. Autonomia i Nadmierne Ochranianie są we wszystkich trzech grupach na podobnym poziomie i osiągają wynik średni, co odpowiada 6 stenowi. Oznacza to postawę matki umiarkowanie właściwą i przeciętne nasilenie tych cech. Młode kobiety widzą u swoich matek respektowanie ich prywatności oraz samodzielności na średnim poziomie. Dziewczęta z wysokimi osiągnięciami oceniły akceptację ze strony matek wyżej niż dziewczęta z grupy porównawczej. Osiągnęła ona górny poziom szóstego stena, jest to także przeciętna satysfakcja, lecz z tendencją w stronę akceptacji niż odrzucenia. Taki rezultat może świadczyć o bliskim kontakcie z matką opartym na otwartości i szacunku. Kolejne dwie skale – Wymaganie i Niekonsekwencja zostały istotnie niżej ocenione przez kobiety z grup z wysokimi osiągnięciami niż grupy porównawczej. Obydwie te skale jako jedyne znalazły się poniżej normy w czwartym stenie dla grupy z wysokimi osiągnięciami, przy czym grupa porównawcza jest w górnej granicy piątego stena. Oznacza to, że dziewczęta które mają sukcesy w szkole, są zadowolone z poziomu wymagań stawianych przez matkę. Matka liczy się z ich możliwościami, rozumie ich problemy. Ponadto niska niekonsekwencja przejawia się w stabilności jej zachowań, atmosferze przewidywalności i spokoju. Grupa porównawcza oceniła te cechy na średnim poziomie, co oznacza, że postawy matek widzą jako umiarkowanie właściwe.

Profil postaw ojca postrzeganych przez dziewczęta jest bardziej zróżnicowany niż profil matki. Widać na nim więcej odchyień od normy. Skale Akceptacja-Odrzucenie i Nadmierna Ochrona znalazły się w wynikach średnich (5 sten), natomiast Wymaganie i Niekonsekwencja poniżej normy (4 sten), a Autonomia powyżej normy (7 sten). Dla grupy kobiet z wysokimi osiągnięciami wyodrębnionej ze względu na wynik w teście gimnazjalnym jedynie wynik w skali Niekonsekwencja jest istotnie niższy niż w grupie porównawczej, natomiast dla grupy wyodrębnionej ze względu na średnią ocen tylko w jednej skali – Ochranianie różnica między grupą z osiągnięciami a grupą kontrolną była nieistotna. Dwie skale: Akceptacji-Odrzucenia i Autonomii osiągnęły zdecydowanie wyższy wynik, natomiast Wymaganie i Niekonsekwencja wynik niższy.

Taki układ wyników świadczy o tym, iż dziewczęta z wysokimi osiągnięciami szkolnymi bardzo pozytywnie oceniają postawę ojca wobec siebie. Widzą go jako osobę, którą je bezwarunkowo akceptuje, dając przy tym dużo swobody i autonomii. Ojciec szanuje zdanie swojej córki, jej prywatność oraz wspiera w dążeniu do własnych celów. Co ważne, należy zwrócić tu uwagę na fakt, iż poziom odczuwanej przez dziewczęta autonomii jest wyższy w przypadku postawy ojca niż matki (jest to główna różnica pomiędzy profilami). Taki liberalizm ojca potwierdza także niski wynik w skali Wymaganie, co świadczy o tym, iż młode kobiety są zadowolone z poziomu wymagań, jakie stawia przed nimi ojciec. Nie oznacza to, że wymaga od nich mniej, ale jego postawa w tym zakresie jest adekwatna i elastyczna w zależności od sytuacji. Nisko oceniona niekonsekwencja ojca przedstawia go jako osobę, która traktuje dziecko właściwie, sprawiedliwie i w sposób przewidywalny. Ochranianie jest na poziomie przeciętnym, nie odbiegającym od normy.

Profil postaw rodzicielskich matki i ojca postrzeganej przez chłopców

Wyniki standaryzowane	STEN	MOJA MATKA					MÓJ OJCIEC				
		wyniki surowe					wyniki surowe				
		A-O	WY	AUT	NIE	OCH	A-O	WY	AUT	NIE	OCH
BARDZO WYSOKIE	10	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
					44						
					43						
	9	44	44	44	41-42	44	44	44	44	44	44
			43		40	43		43		43	
			41-42		38-39			41-42			
WYSOKIE	8	43	40	43	37	42	43	40	43	42	43
			39		36	41		39	42	41	42
			38		35	40		38		40	41
			37		34	39		37		39	
										38	
	7	42	35	42	33	38	42	36	41	37	40
		41	34	41	32	37	41	35	40	36	39
		40	33	40	31	36		34	39	35	38
			32	39	30	35		32-33		34	37
ŚREDNIE	6	39	31	38	29	34	40	31	38	33	36
		38	30		28	33	39	30	37	32	35
		37	29		27	32	38	29	36	31	34
		36	28		26		37	28		30	33
		35					36				
	5	34	27	35	25	30	34	27	34	29	32
		33	26	34	24	29	33	26	33	28	31
		32	25	33	23	28	32	25	32	27	30
		31		32	22	27	32	24	31	26	29
		34									
	4	30	23	31		26	31		30	25	28
		29	22	30	20	25	30	22	29	24	27
		28	21	29	19	24	29	21	28	23	26
		27	20	28	18	23	28	20			25
		26	19		17		27				
NISKIE	3	25	18	27	16	22	26	19	27	21	24
		24	17	26	15	21	25	18	26	20	23
		23	16	25	14	20	24	17	25	19	22
		22	15	24	13	19	23	16	24	18	21
		21						15			
	2	20	14	23	12	18	22	14	23	17	20
		19	13	22	11	17	21	13	22	16	19
		18	12	21	10	16	20		21	15	18
		17	11	20		15	19		20	14	17
							18				
BARDZO NISKIE	1	16	10	19	9	14	17	12	19	13	16
		15	9	18		13	16	11	17-18	12	15
		14		15-17		12	14-15	10	14-16	11	14
		13		13-14		10-11	13	9	10-13	10	13
		12		10-12		9	12		9	9	12
		9-11		9			9-11				9-11

Legenda:

- Chłopcy z wysokimi osiągnięciami wyodrębnione ze względu na wynik w teście gimnazjalnym
- Chłopcy z wysokimi osiągnięciami wyodrębnione ze względu na średnią ocen
- Chłopcy z grupy porównawczej

Opis wykresu 4

Ostatni profil przedstawia postrzeganie postaw matki i ojca przez chłopców. Wykres przedstawiający postawy matki jest bardzo zbliżony do wykresu postaw matki ocenianej przez dziewczęta, analizy statystyczne także potwierdzają brak istotnych różnic pomiędzy tymi wynikami. Dla grupy z wysoką średnią ocen pojawiły się istotne różnice pomiędzy kobietami a mężczyznami w trzech skalach: Autonomia, Ochronianie i Niekonsekwencja. Chłopcy niżej od dziewcząt oceniają autonomię i nadmierną ochronę ze strony ojca, natomiast wyżej postawę niekonsekwentną. Takie wnioski oparte są na analizach statystycznych, należy bowiem pamiętać, iż porównywanie profili kobiet i mężczyzn mogłoby wprowadzać w błąd ze względu na oddzielne normy stenowe dla obydwu płci.

Można porównać profil postaw matki i ojca. Są one zbliżone do siebie na średnim poziomie, analizy korelacyjne to potwierdzają. Wskaźniki korelacji wahają się od 0,41 do 0,63. Na tej podstawie można powiedzieć, że chłopcy w podobnym stopniu oceniają postawy matki jak i ojca. Jeżeli spojrzeć na różnice międzygrupowe, to w przypadku oceny postaw matki nie ma istotnych różnic między grupami z wysokimi osiągnięciami a grupą porównawczą. Oznacza to, że młodzi mężczyźni bez względu na poziom osiągnięć podobnie widzą postawy swojej matki. Należy dodać, iż są one zrównoważone w większości w granicy 5-6 stena i górnej granicy 4 stena. W przypadku postrzegania ojca istotne różnice pojawiły się w grupie wyodrębnionej ze względu na średnią ocen i dotyczą nadmiernego ochraniania i wymagania, które to chłopcy z wysokimi osiągnięciami ocenili niżej niż grupa porównawcza.

Postawy matki w oczach młodych mężczyzn są zrównoważone, głównie na średnim poziomie. To oznacza, że matka w ich oczach jawi się jako bardziej akceptująca niż odrzucająca, ufa im i traktuje ich z godnością. Chłopcy nie dostrzegają w niej postawy autokratycznej, wymaga od nich tyle, na ile ich stać, bez nakazów i oceniania. Daje im swobodę w podejmowaniu decyzji, szanuje ich prywatność i własność. Jej działania są konsekwentne, przez co dzieci odczuwają w domu ciepłą, spokojną atmosferę. Ochrona matki jest na umiarkowanym poziomie. Brak różnic pomiędzy grupami jest pozytywnym zjawiskiem, ponieważ oznacza, że bez względu na osiągnięcia chłopcy widzą pozytywny obraz swojej matki.

Ojciec w ocenie mężczyzn z wysokimi osiągnięciami jest dla nich mniej wymagający oraz rozumiejący ich prywatność i samodzielność niż w grupie porównawczej. To znaczy, że w ich przekonaniu ojciec daje im większą swobodę, jest tolerancyjny dla ich wyborów, co sprzyja rozwijaniu ich pasji. Autonomia spośród wszystkich postaw uplasowała się na najwyższym poziomie. Ukazuje to ojca, który potrafi elastycznie dostosować się do potrzeb swojego syna, bez narzucania mu swojego zdania. Jest konsekwentny, co daje im poczucie bezpieczeństwa i stabilności. Akceptuje wybory syna, a on ma przez to poczucie bliskiego kontaktu opartego na zaufaniu i wsparciu. Podsumowując, postawy matki oraz ojca są w postrzeganiu ich synów pozytywne.

Wpływ rodzeństwa na zainteresowania i zdolności ucznia

Wpływ rodzeństwa jest często silniejszy niż rodziców czy nauczycieli i obejmuje m.in. Takie obszary jak:

- Pomoc w nauce szkolnej (około 30%)
- **Rozwój zdolności i zainteresowań (około 13%)**
- Wspólne przeżywanie wakacji (42%)
- Uznanie rodzeństwa za najbardziej kochaną osobę w rodzinie (25%-21%)
- Przekazywane wartości przez rodzeństwo – troska, więź, tradycja, miłość
- Motywują do nauki

Współpraca szkoły i rodziny kluczem do sukcesu ucznia

- Ideałem jest jeśli nauczyciele współpracują z rodzicami dla dobra ucznia, jego rozwoju a co za tym idzie wspierania jego pasji i zdolności
- Istnieje wiele płaszczyzn współpracy ale najważniejszą jest komunikacja i przepływ informacji
- Współpraca działa w obydwu kierunkach – rodzic może wspierać nauczyciela i nauczyciel może wspierać rodzica
- Jak to robić? (warsztaty w szkole, zapraszanie rodziców w roli specjalistów, aplikacja mobilna)

Dziękuję za uwagę

Dr Sylwia Gwiazdowska-Stańczak

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II